

Els arbres dels carrers de Barcelona

Los árboles de las calles de Barcelona

Els arbres dels carrers de Barcelona

Los árboles de las calles de Barcelona

Els arbres dels carrers de Barcelona

Los árboles de las calles de Barcelona

Jaume Llistosella
Antoni Sànchez-Cuxart

Pròleg

La presència quotidiana dels arbres fa que l'home moltes vegades no valori prou la gran importància que tenen i han tingut per a la vida del nostre planeta. Aquests gegants de la natura, amb una longevitat que sobrepassa de molt la de la majoria dels éssers vius, ocupen la terra fa milions d'anys. A les diferents espècies d'arbres hi podem trobar una gran diversitat de tipus de fulles, caracteritzades per la forma, grandària, textura i marge. També una àmplia gamma de troncs, d'escorces i de flors. Els arbres ens ofereixen espectacles singulars que descobrirem si els observem amb atenció. Només cal que ens fixem en l'esclat de vida d'un arbre quan brota a la primavera i els milers de fulles que, en pocs dies, el vesteixen amb una precisió exquisida. També en les floracions espectaculars de colors brillants que ens ofereixen alguns d'ells.

Els arbres, més que els altres vegetals, aporten uns grans beneficis per a la millora ambiental de l'ecosistema urbà i la qualitat de vida dels ciutadans.

A les ciutats de clima mediterrani, i amb una estructura compacta com la de Barcelona, els arbres ajuden a suavitzar les temperatures estiuenques gràcies a l'ombra que projecten i l'aigua que evaporen. La seva gran superfície externa, constituïda per fulles més o menys rugoses, i l'intercanvi de gasos que realitzen amb el medi fan que actuïn com filtres de la contaminació de l'aire. També, estratègicament situades, les masses d'arbres esmorteixen el soroll i intercepten el vent.

Els arbres enriqueixen el paisatge urbà i li confereixen una personalitat específica. Permeten als ciutadans copsar els canvis estacionals i els apropen a la natura. La seva presència és un

Prólogo

La cotidiana presencia de los árboles hace que el hombre muchas veces no valore suficientemente la gran importancia que tienen y han tenido para la vida de nuestro planeta. Estos gigantes de la naturaleza, con una longevidad que sobrepasa de mucho la de la mayoría de los seres vivos, ocupan la tierra hace millones de años.

En las diferentes especies de árboles podemos encontrar una gran diversidad de tipos de hojas, caracterizadas por la forma, dimensión, textura y margen. También una amplia gama de troncos, cortezas y flores. Los árboles nos ofrecen espectáculos singulares que descubriremos si los observamos con atención. Sólo es preciso que nos fijemos en el estallido de vida de un árbol cuando brota en primavera y en los miles de hojas que, en pocos días, lo visten con una precisión exquisita. También en las floraciones espectaculares de colores brillantes que nos ofrecen algunos de ellos. Los árboles, más que los demás vegetales, aportan grandes beneficios para la mejora ambiental del ecosistema urbano y la calidad de vida de los ciudadanos.

En las ciudades de clima mediterráneo, y con una estructura compacta como la de Barcelona, los árboles ayudan a suavizar las temperaturas veraniegas gracias a la sombra que proyectan y el agua que evaporan. Su gran superficie externa, constituida por hojas más o menos rugosas, y el intercambio de gases que realizan con el medio, hace que actúen como filtros de la contaminación del aire. También, estratégicamente situadas, las masas de árboles atenúan el ruido e interceptan el viento.

Los árboles enriquecen el paisaje urbano y le confieren una personalidad específica. Permiten a los ciudadanos captar los cambios estacionales

atractiu per a la fauna i afavoreix la continuïtat biològica amb els espais naturals propers. Però cal tenir present que, de vegades, els mateixos arbres pateixen els efectes negatius del medi urbà. La manca d'espai, tant l'aeri com el subterrani necessaris per al seu bon desenvolupament, la contaminació, la impermeabilització del sòl i les agressions que pateixen en haver de conviure amb trànsit rodat, les obres i tot tipus d'instal·lacions, en són responsables.

Als carrers de Barcelona hi ha prop de 153.000 arbres. N'hi ha 119 espècies diferents i la majoria són de fulla caduca. La ciutat està íntimament lligada al seu patrimoni arbori. La seva expansió ha anat de la mà del reverdiment dels seus carrers amb diferents arbres i esmerçant esforços per fer-los arribar a tots els racons.

L'espècie més abundant és el plàtan, que representa la tercera part del total dels arbres plantats. Amb un nombre significativament inferior al del plàtan, i per ordre d'importància, hi trobem el lledoner, la sòfora, l'om de Sibèria, la tipuana, el braquiquíton, la falsa acàcia, el pollancre, la mèlia i la troana, que representen plegats el 41 % de tota la població. El 25 % restant el formen les altres 109 espècies. Els districtes de la ciutat amb més arbres són Sant Martí i Eixample, que tenen respectivament el 20,4 % i el 14,5 % del total d'arbres. Els districtes de Ciutat Vella i Gràcia, amb una estructura urbana de carrers estrets, són els que en tenen menys i només arriben al 4,2 % i 4,5 %, respectivament.

Pensant en el futur, Parcs i Jardins de Barcelona, responsable de la gestió de l'arbrat de la ciutat, planifica a llarg termini les plantacions per aconseguir un arbrat de qualitat i que compleixi les funcions desitjades de millora ambiental de la ciutat. Es fa una selecció acurada de les espècies per plantar, tenint en compte la seva adaptació a

y les acercan a la naturaleza. Su presencia es un atractivo para la fauna y favorece la continuidad biológica con los espacios naturales próximos. Pero es preciso tener presente que, a veces, los propios árboles sufren los efectos negativos del medio urbano. La falta de espacio, tanto el aéreo como el subterráneo necesarios para su buen desarrollo, la contaminación, la impermeabilización del suelo y las agresiones que sufren al tener que convivir con tráfico rodado, las obras y todo tipo de instalaciones, son responsables de ello.

En las calles de Barcelona existen cerca de 153.000 árboles. Hay 119 especies diferentes y la mayoría son de hoja caduca. La ciudad está íntimamente ligada a su patrimonio arbóreo. Su expansión ha ido de la mano del reverdecimiento de sus calles con diferentes árboles e invirtiendo esfuerzos para hacerlos llegar a todos los rincones.

La especie más abundante es el plátano, que representa la tercera parte del total de los árboles plantados. Con un número significativamente inferior al del plátano, y por orden de importancia, encontramos el almez, la sófora, el olmo de Siberia, la tipuana, el árbol botella, la falsa acacia, el chopo, la melia y el ligustro, que juntos representan el 41 % de toda la población. El 25 % restante lo forman las otras 109 especies. Los distritos de la ciudad con más árboles son Sant Martí y Eixample, que tienen respectivamente el 20,4 % y el 14,5 % del total de árboles. Los distritos de Ciutat Vella y Gràcia, con una estructura urbana de calles estrechas, son los que tienen menos y sólo llegan al 4,2 % y 4,5 %, respectivamente.

Pensando en el futuro, Parcs i Jardins de Barcelona, responsable de la gestión del arbolado de la ciudad, planifica a largo plazo las plantaciones para conseguir un arbolado de calidad y que cumpla las funciones deseadas de mejora ambiental de

les condicions climàtiques, ambientals i físiques de la ciutat, i alhora es fomenta la diversitat de les espècies. Les característiques més importants que es valoren són la resistència a la sequera, a la contaminació atmosfèrica, a les plagues i malalties, i un desenvolupament i un port adient segons les condicions espacials dels carrers.

Amb el convenciment que el coneixement d'aquest valor natural que ens envolta ens farà estimar-lo, Parcs i Jardins impulsa publicacions sobre el patrimoni arbori, posa plaques identificatives dels arbres dels carrers i dels parcs, i realitza activitats adreçades als escolars i als ciutadans en les quals l'arbre és el protagonista. Aquest llibre que teniu a les mans és una nova eina que pretén fomentar el seu coneixement i vol ser un estímul perquè els ciutadans els estimin encara més.

la ciudad. Se lleva a cabo una selección esmerada de las especies a plantar, teniendo en cuenta su adaptación a las condiciones climáticas, ambientales y físicas de la ciudad, a la vez que se fomenta la diversidad de las especies. Las características más importantes que se valoran son la resistencia a la sequía, a la contaminación atmosférica, a las plagas y enfermedades, y un desarrollo y un porte adecuado según las condiciones espaciales de las calles.

Con el convencimiento de que el conocimiento de este valor natural que nos rodea nos hará apreciarlo, Parcs i Jardins impulsa publicaciones sobre el patrimonio arbóreo, coloca placas identificativas de los árboles de las calles y de los parques, y realiza actividades dirigidas a los escolares y a los ciudadanos en las que el árbol es el protagonista. Este libro que tienen en las manos es una nueva herramienta que pretende fomentar su conocimiento y quiere ser un estímulo para que los ciudadanos los aprecien aún más.

Imma Mayol

Presidenta de Parcs i Jardins de Barcelona, Institut Municipal

Els arbres dels carrers de Barcelona

Els arbres són un dels elements més importants del paisatge urbà de Barcelona; hi ha pocs carrers que no tinguin algun arbre plantat a la vorera i Barcelona és una de les ciutats d'Europa que té més arbres als seus carrers i places.

Els ciutadans estan molt avesats a veure'ls, a passejar sota la seva ombra o a sentir la remor mentre caminen entre les seves fulles caigudes; els veuen cada dia però, sovint, no s'hi fixen gaire i poques vegades en coneixen el nom o de quines contrades del món provenen. Potser coneixen alguna d'aquelles comptades espècies més habituals als carrers, però la majoria de les vegades no saben quins arbres tenen plantats al seu carrer o quines són les espècies que veuen tots els dies fent camí cap a la feina.

Des de fa temps, l'administració municipal de Barcelona, representada per Parcs i Jardins de Barcelona, Institut Municipal, a més de tenir cura de l'arbrat de la ciutat i de millorar-ne la diversitat i l'extensió, ha mostrat un gran interès a donar suport i a esmerçar esforços per promoure diferents iniciatives encaminades a donar a conèixer aquestes plantes al ciutadans, esforços que s'han materialitzat en la publicació de diferents llibres (vegeu l'apartat de bibliografia i altres fonts d'informació); sempre amb el ben entès que, coneixent-los, és molt difícil menystenir-los i no apreciar-los.

Aquest llibre és una nova proposta destinada a donar a conèixer els arbres dels carrers de Barcelona. És força diferent dels llibres ja publicats que tracten el tema, però creiem que és un complement important per a tots ells. El lector no hi trobarà gaire lletra per llegir (la informació escrita és molt breu i condensada) però sí que hi descobrirà moltes imatges per veure i un munt de detalls per mirar, ja que és un llibre eminentment visual. Conté la reproducció, en forma de làmina i com si fossin plecs d'herbari, de les 81 espècies d'arbres més freqüents en els carrers de Barcelona. Hi falten alguns dels arbres plantats als parcs de la ciutat, com també algunes espècies dels carrers que són molt semblants a d'altres que ja han estat incloses a la col·lecció i que són molt difícils de diferenciar; tampoc han estat reproduïts aquells arbres rars a Barcelona, dels quals n'hi ha plantats menys de 5 peus als carrers de la ciutat. Finalment, el lector hi trobarà a faltar també les diferents palmeres, plantes molt característiques i gairebé sempre presents en el paisatge urbà. La causa d'aquesta absència rau, per una banda, en que tot i ser de mida gran, des del punt de vista botànic no se les pot considerar arbres i, per altra banda, en la impossibilitat de reproduir a mida original els elements distintius d'aquestes plantes.

Les espècies representades pertanyen a 36 famílies; alguns dels arbres són autòctons i creixen espontàniament als diferents ambients i ecosistemes del nostre país, però la majoria són originaris de contrades llunyanes o d'altres continents.

Los árboles de las calles de Barcelona

Los árboles son uno de los elementos más importantes del paisaje urbano de Barcelona; hay pocas calles que no tengan algún árbol plantado en las aceras y, a la vez, Barcelona es una de las ciudades de Europa que tiene más árboles en sus calles y plazas.

Los ciudadanos están muy acostumbrados a verlos, a pasear bajo su sombra o a oír el ruido mientras caminan entre sus hojas caídas; los ven cada día pero, a menudo, no se fijan demasiado y pocas veces conocen sus nombres o de qué regiones del mundo provienen. Quizás conozcan alguna de aquellas contadas especies más habituales en las calles, pero la mayoría de las veces no saben qué árboles tienen plantados en su calle o cuáles son las especies que ven todos los días de camino al trabajo.

Desde hace tiempo, la administración municipal de Barcelona, representada por Parcs i Jardins de Barcelona (Instituto Municipal), además de cuidar del arbolado de la ciudad y de mejorar su diversidad y extensión, ha mostrado un gran interés en apoyar e invertir esfuerzos para promover diferentes iniciativas encaminadas a dar a conocer estas plantas a los ciudadanos, esfuerzos que se han materializado en la publicación de varios libros (ver el apartado de bibliografía y otras fuentes de información); dando por sentado siempre que, cuando se conocen, es muy difícil infravalorarlos y no apreciarlos.

Este libro es una nueva propuesta destinada a dar a conocer los árboles de las calles de Barcelona. Es muy distinto de los libros ya publicados que tratan el tema, pero creemos constituye un complemento importante para todos ellos. El lector no encontrará demasiada letra para leer (la información escrita es muy breve y condensada) pero sí descubrirá muchas imágenes para ver y un montón de detalles para mirar, ya que es un libro eminentemente visual. Contiene la reproducción, en forma de lámina y como si fueran pliegues de herbario, de las 81 especies de árboles más frecuentes en las calles de Barcelona. Faltan algunos de los árboles plantados en los parques de la ciudad, como también algunas especies de las calles que son muy parecidas a otras que ya han sido incluidas en la colección y que resultan muy difíciles de diferenciar; tampoco han sido reproducidos aquellos árboles raros en Barcelona, de los cuales hay plantados menos de 5 pies en las calles de la ciudad. Finalmente, el lector echará de menos también las diferentes palmeras, plantas muy características y casi siempre presentes en el paisaje urbano. La causa de esta ausencia es debida, por un lado, a que a pesar de su gran tamaño, desde el punto de vista botánico no pueden ser consideradas árboles y, por otro lado, a la imposibilidad de reproducir a tamaño original los elementos distintivos de estas plantas.

Las especies representadas pertenecen a 36 familias; algunos de los árboles son autóctonos y crecen espontáneamente en los diferentes ambientes y ecosistemas de nuestro país, pero la mayoría son originarios de regiones lejanas o de otros continentes.

Cupressus macrocarpa Hartw. ex Gordon

2

Cat.: xiprer de Lambert

Fam.: Cupressàcies

Arbre de 20-25-(35) m, amb les fulles
esquamiformes i perennes.

Distr.: Amèrica del Nord (sud de
Califòrnia).

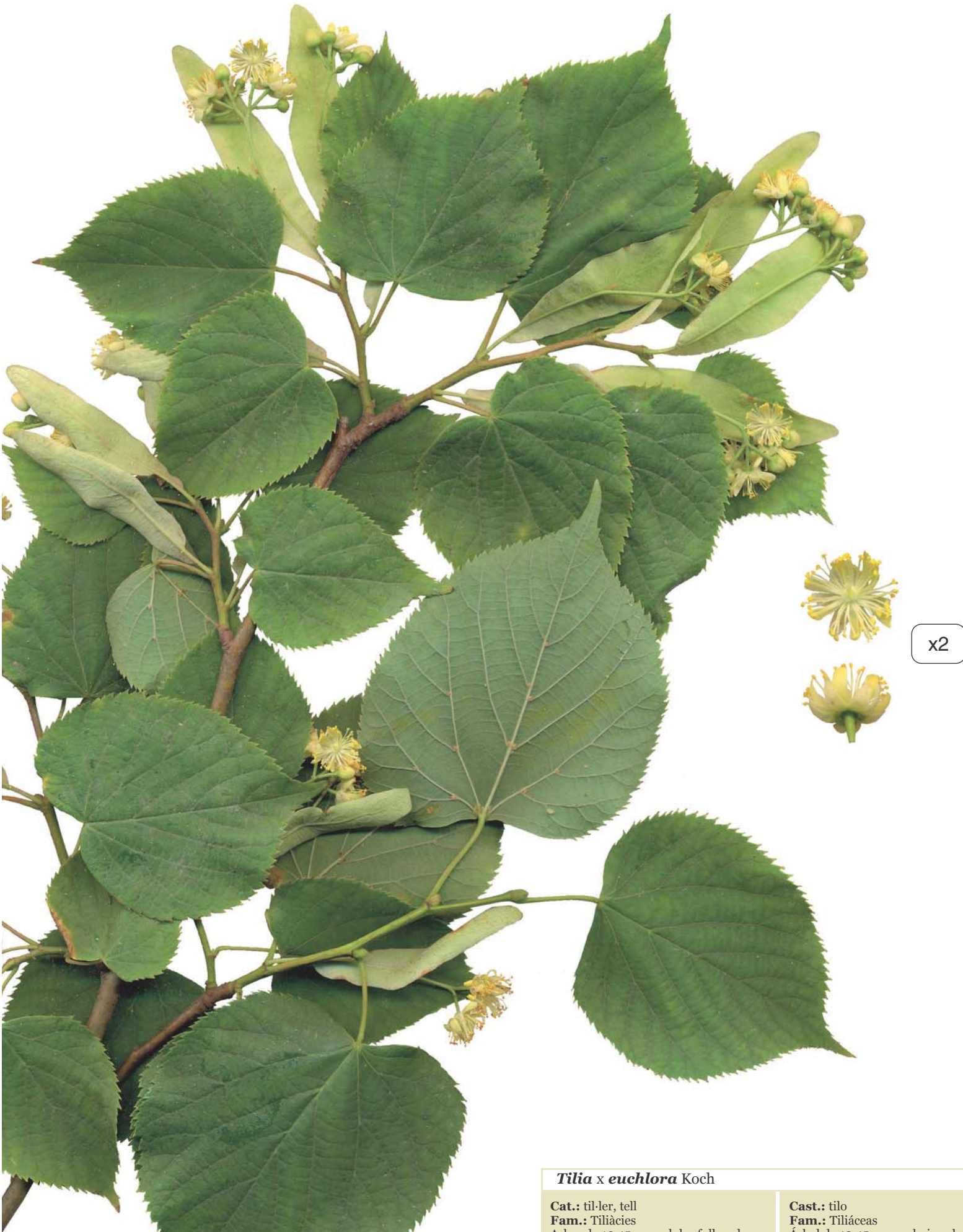
Cast.: ciprés de Monterrey

Fam.: Cupresáceas

Árbol de 20-25-(35) m, con hojas
esquamiformes y perennes.

Distr.: América del Norte (sur de
California).

Flor.: II-III **Arb.:** 14

***Tilia x euchlora* Koch**

76

Cat.: til·ler, tell

Fam.: Tiliàcies

Arbre de 10-15 m, amb les fulles planes, simples i caduques. Híbrid entre *Tilia dasystyla* i *T. cordata*, obtingut amb finalitats ornamentals.

Cast.: tilo

Fam.: Tiliáceas

Árbol de 10-15 m, con hojas planas, simples y caducas. Híbrido entre *Tilia dasystyla* y *T. cordata*, obtenido con finalidades ornamentales.

Flor.: V-VI **Arb.:** 620

Índex dels noms vulgars catalans (s'assenyala el número de la làmina, no el de la pàgina)

acàcia (falsa)	<i>Robinia pseudoacacia</i> (58)
acàcia de Constantinoble	<i>Albizia julibrissin</i> (52)
acàcia de tres punxes	<i>Gleditsia triacanthos</i> (56)
acàcia del Japó	<i>Sophora japonica</i> (59)
acàcia taperera	<i>Albizia julibrissin</i> (52)
ailant	<i>Ailanthus altissima</i> (73)
àlber	<i>Populus alba</i> (67)
alzina	<i>Quercus ilex</i> (28)
arbre ampolla	<i>Brachychiton populneus</i> (25)
arbre de Judes	<i>Cercis siliquastrum</i> (55)
arbre de Júpiter	<i>Lagerstroemia indica</i> (34)
arbre de l'amor	<i>Cercis siliquastrum</i> (55)
arbre de la llana	<i>Chorisia speciosa</i> (20)
arbre de tulipes	<i>Liriodendron tulipifera</i> (35)
arbre del paradís	<i>Elaeagnus angustifolia</i> (22)
aromer blanc	<i>Leucaena leucocephala</i> (53)
auró argentat	<i>Acer saccharinum</i> (12)
auró negre	<i>Acer monspessulanum</i> (9)
baladre	<i>Nerium oleander</i> (15)
bellaombra	<i>Phytolacca dioica</i> (31)
braquiquiton	<i>Brachychiton populneus</i> (25)
castanyer d'Índia	<i>Aesculus hippocastanum</i> (32)
casuarina	<i>Casuarina</i> <i>cunninghamiana</i> (21)
catalpa	<i>Catalpa bignonioides</i> (18)
cirerer del Japó	<i>Prunus serrulata</i> (64)
corísia	<i>Chorisia speciosa</i> (20)
erable argentat	<i>Acer saccharinum</i> (12)
eucaliptus	<i>Eucalyptus globulus</i> (40)
eucaliptus de fulla estreta	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> (39)
fals plàtan	<i>Acer pseudoplatanus</i> (11)
figus de l'Índia	<i>Ficus microcarpa</i> (43)
figuera	<i>Ficus carica</i> (42)
firmiana	<i>Firmiana simplex</i> (26)
freixe de fulla gran	<i>Fraxinus excelsior</i> (47)
freixe de fulla petita	<i>Fraxinus angustifolia</i> (46)
garrofer	<i>Ceratonía siliqua</i> (54)
garrover	<i>Ceratonía siliqua</i> (54)
ginkgo	<i>Ginkgo biloba</i> (4)
greví-lea	<i>Grevillea robusta</i> (62)

Índice de los nombres vulgares castellanos (se indica el número de lámina, no de página)

acacia bastarda	<i>Robinia pseudoacacia</i> (58)
acacia de Constantinopla	<i>Albizia julibrissin</i> (52)
acacia de hoja azul	<i>Acacia saligna</i> (51)
acacia de hoja de sauce	<i>Acacia saligna</i> (51)
acacia de tres espinas	<i>Gleditsia triacanthos</i> (56)
acacia de tres púas	<i>Gleditsia triacanthos</i> (56)
acacia del Japón	<i>Sophora japonica</i> (59)
adelfa	<i>Nerium oleander</i> (15)
agriaz	<i>Melia azedarach</i> (38)
agrión	<i>Melia azedarach</i> (38)
ailanto	<i>Ailanthus altissima</i> (73)
álamo blanco	<i>Populus alba</i> (67)
álamo chino	<i>Populus simonii</i> (70)
álamo de Italia	<i>Populus nigra</i> (69)
alcornoque	<i>Quercus suber</i> (30)
algarrobo	<i>Ceratonía siliqua</i> (54)
aligustre del Japón	<i>Ligustrum lucidum</i> (48)
aligustrón	<i>Ligustrum lucidum</i> (48)
aliso	<i>Alnus glutinosa</i> (16)
almez	<i>Celtis australis</i> (78)
almez de Virginia	<i>Celtis occidentalis</i> (79)
árbol botella	<i>Brachychiton populneus</i> (25)
árbol de Judas	<i>Cercis siliquastrum</i> (55)
árbol de Júpiter	<i>Lagerstroemia indica</i> (34)
árbol de la emperatriz	<i>Paulownia tomentosa</i> (23)
árbol de la seda	<i>Albizia julibrissin</i> (52)
árbol de los tulipanes	<i>Liriodendron tulipifera</i> (35)
árbol del amor	<i>Cercis siliquastrum</i> (55)
árbol del cielo	<i>Ailanthus altissima</i> (73)
árbol del fuego	<i>Grevillea robusta</i> (62)
árbol del paraíso	<i>Elaeagnus angustifolia</i> (22)
arce	<i>Acer monspessulanum</i> (9)
arce	<i>Acer pseudoplatanus</i> (11)
arce blanco	<i>Acer pseudoplatanus</i> (11)
arce de hoja fresno	<i>Acer negundo</i> (10)
arce de Montpellier	<i>Acer monspessulanum</i> (9)
arce plateado	<i>Acer saccharinum</i> (12)
bálsamo de misiones	<i>Schinus terebinthifolius</i> (14)
bella sombra	<i>Phytolacca dioica</i> (31)
braquiquito	<i>Brachychiton populneus</i> (25)
carpe negro	<i>Ostrya carpinifolia</i> (17)
carrasca	<i>Quercus ilex</i> (28)
carvallo	<i>Quercus robur</i> (29)
carvayo	<i>Quercus robur</i> (29)
castaño de Indias	<i>Aesculus hippocastanum</i> (32)
casuarina	<i>Casuarina cunninghamiana</i> (21)